

University of Groningen

Herindeling leidt tot meer buitendorpen

Herweijer, Michiel

Published in:
 Bestuurswetenschappen

DOI:
 [10.5553/Bw/016571942019073001001](https://doi.org/10.5553/Bw/016571942019073001001)

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
 Herweijer, M. (2019). Herindeling leidt tot meer buitendorpen. *Bestuurswetenschappen*, 73(1), 1-2. Artikel 1. <https://doi.org/10.5553/Bw/016571942019073001001>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Herindeling betekent meer buitendorpen en ook meer buitengebied

Michiel Herweijer

In deze column laten leden van de kernredactie van Bestuurswetenschappen hun licht schijnen op actuele vraagstukken in beleid en openbaar bestuur.

Met het inluiden van dit nieuwe jaar telt Nederland 25 gemeenten minder: in 2018 waren het er nog 380; nu zijn het er 355. Ook voor komende jaren staan herindelingen voor de deur. Bestuurskundigen signaleren dat een nieuwe bestemming moet worden gevonden voor de buiten gebruik geraakte gemeentehuizen: een stukje monumentenzorg (zoals in Bolsward). Elke herindeling betekent meer dorpen en kernen zonder eigen raadszaal (zoals in Bedum, Haren en Ten Boer). In de lokale democratie zitten nu meer dorpen – zo wordt dat althans beleefd – aan het voeteneind. Bestuurskundigen adviseren dat in de fusiegemeente aandacht wordt besteed aan kernenbeleid en binnengemeentelijke democratisering. Inmiddels liggen er diverse rekenkameronderzoeken (Westland, Súdwest-Fryslân, Emmen en Hollands Kroon) die laten zien wat er terecht is gekomen van de buurtbudgetten voor de buitendorpen, van het verbindend vermogen van de ambtelijke en bestuurlijke dorpscoördinatoren en van de voor- en nadelen van het decentraliseren van diverse gemeentelijke taken (zoals groenonderhoud) aan dorps- en wijkorganisaties (rekenkamer Oldebroek). Deze evaluatieonderzoeken laten ook zien dat de agenda van een fusiegemeente meer problemen kent (Wmo, jeugdzorg) die ook aandacht opeisen, waardoor er per saldo minder aandacht en middelen voor het kernenbeleid waren dan aanvankelijk bij de fusie werd aangekondigd.

Een andere, kwalitatieve verandering heeft in de bestuurskunde nog weinig aandacht gekregen. Diverse grootstedelijke fusiegemeenten met regionale centrumfunctie hebben een fors buitengebied gekregen, maar zijn in hun beleidsvoering nog vooral bezig met interne grootstedelijke thema's. Leeuwarden kent nu bijvoorbeeld een fors buitengebied met een groot Natura 2000-gebied (Nationaal Park De Oude Venen), 35 buitendorpen (waaronder Grouw aan het Pikmeer) en ook veel melkveehouders. Heeft deze grootstedelijke centrumgemeente (100.000 plus) een ruimtelijke visie op het uitgestrekte buitengebied? Natuurlijk ging de aandacht van de metropool van Fryslân in 2018 uit naar de Culturele Hoofdstad, de tekorten op de Wmo en het innovatief vermogen dankzij de plaatselijke kennis-economie.

Dit is een voorbeeld. Ook in Groot Sneek hebben de bestuurders wel een onderbouwde visie op de uitbreiding van het bedrijventerrein, maar (nog) niet op de problematiek van de grootschalige melkveehouderij in het veenweidegebied. Dit kan een waarschuwing zijn voor de bestuurskundigen in Groningen Stad. Dit jaar kwamen er meer dan tien buitendorpen bij: afkomstig uit de opgeheven gemeenten Haren en Ten Boer. Niet alleen maar zelfredzame villadorpen. Dit buitengebied is niet slechts geschikt voor toekomstige uitleg van woonwijken, om zo definitief de vijfde gemeente van Nederland qua inwonertal te worden. Er spelen in deze buitengebieden andere problemen: vergrijzing, krimp, wegvallen van voorzieningen en wegwijnen van openbaar vervoer.

Er is een paradox. Het tweede kabinet-Rutte heeft in 2012 met 'Bruggen slaan' een streep gezet door de Wgr-plus-regio's (en daarmee door de erfenis van de *stadsprovincies*). In plaats daarvan werd gekoerst op de 100.000-plusgemeenten van Ronald Plasterk (indertijd minister van BZK). Na het zaaien ten tijde van Rutte II is het nu oogsttijd. De een na de andere 100.000-plusgemeente rolt van de tekentafel in het Staatsblad. Grootstedelijke centrumgemeenten (zoals Groningen, Sneek en Leeuwarden) kregen forse hoeveelheden buitengebied, meer dan daar de komende decennia kan worden bebouwd. Zijn deze centrumgemeenten wel voorbereid om een afgewogen ruimtelijk beleid te voeren voor de agrarische sector, voor duurzame energieopwekking (zonneparken en windparks) en voor het overeind houden van het basisonderwijs in buitendorpen (de kleinscholenproblematiek)? Bij de genoemde grootstedelijke centrumgemeenten neem ik een aarzeling waar om ook voor het nieuw veroverde buitengebied afgewogen (voorheen 'provinciaal') beleid te gaan ontwikkelen.

Gelukkig zijn er ook andere 100.000-plus-Plasterk-gemeenten waar geen stedelijke kern met centrumfuncties de agenda van de fusiegemeente domineert. Als voorbeeld noem ik: Hollands Kroon, Haarlemmermeer, Westland, Hoeksche Waard, Noordoostpolder en ook Het Hogeland. In deze uitgestrekte archipelgemeenten zonder dominante grootstedelijke kern is meer kans dat een afgewogen ruimtelijk beleid voor het gehele gemeentelijke gebied zal ontwikkelen. Wellicht zullen straks bestuurskundigen als *go-between* tussen archipelgemeenten en centrumgemeenten met veel platteland een constructieve rol vervullen.¹

1 Michiel Herweijer is per 1 november 2018 als docent publiek management werkzaam aan de Universitaire Campus Fryslân te Leeuwarden (een nevenvestiging van de Rijksuniversiteit Groningen). Daarnaast is hij sinds 1 september 2011 buitengewoon hoogleraar bestuurskunde aan de Faculteit Managementwetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen. Per 1 januari 2019 heeft hij na 7,5 jaar zijn functie als directeur-secretaris van de Noordelijke Rekenkamer neergelegd.